ГОДИНА XLII. ЦЕТИЊЕ, субота 3. августа 1913. БРОЈ 34.

ЦИЈЕНА:
За **Црну Гору** на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
За **Аустро-Угарску Босну и Херцеговину** на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.
Појединн број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље непосредно **Администрацији „Гласа Црногорца“** на **Цетиње**, а коме је наручније г. **Вељку Рамадановићу**, к. ц. агенту у **Котор**.
Дописи се шаљу **Уредништву**
Рукописи се не враћају.
Огласи се шаљу **Администрацији** и наплаћују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит слова по **4 паре** за први пут, а за сваки даљи пут по **2 паре**, из виших слова сразмјерно више. Најмањи оглас наплаћује се **1 перпер**. — Осим напријеименоване цијене од ријечи, наплаћује се по закону о таксама још по 50 пара за свако појединo оглашавање.

Власник: Државна Штампарија — Излази суботом — Одговорни уредник: М. Павловић

СЛУЖБЕНИ ДИО

— Претписом Г. Министра Просвјете и Црквенијех Послова од 1. августа ове године, а на основу чл. 46. Закона о народним школама, одређена је комисија за потпуњавање упражњених учитељских мјеста за наредну школску 1913/14. годину, коју састављају господа, чланови: Шпиро Томановић, професор и управник државне велике гимназије; Лазо Поповић, професор богословско-учитељске школе; Марко Вукосавовић, секретар Министарства Просвјете; Митар Јовановић, учитељ на Цетињу, и Јакша Поповић, учитељ у Брскуту.

П. Бр. 1462. Из канцеларије Министарства Просвјете и Црквенијех Послова, 1. августа 1913. год., Цетиње.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— Његово Величанство Краљ одликовао је поводом срећног закључења мира у Букурешту овдашњега посланика Србије г. д-р Гавриловића Даниловим орденом I степена.

— У сриједу у вече био је у Краљевом Двору свечани ручак у част француског посланика г. Делароша Верне, који је на исти био позван са госпођом супругом и госпођицом ћерком.

— У четвртак 1. ов. мјесеца као на дан смрти блаженоупокојеног Књаза Данила служен је у овдашњој манастирској цркви помен, на којем присуствоваху Његово Величанство Краљ, Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко, министри, државни великодостојници, чиновништво и велики број грађанства.

— Г. бригадир сердар Ј. Вукотић, предсједник Краљевске Владе, вратио се са г. Ј. Матановићем из Букурешта у Биоград.

— Г. ирс, царско-руски посланик при нашем Двору, повратио се на Цетиње с одсуства и предузео је своју д ност.

— Госпођа Гавриловићка, супруга овдашњег посланика Србије, отпутовала је ономад са дјецом у иностранство.

Господину Лабуду Гојнићу
заступнику пред. Мин. Савјета
Цетиње.

Дубоко дирнути осјећајима, које је Ваша Преузвишеност изволјела изразити нам у име Краљевско-Црногорске Владе приликом закључења букурешког мира, молим Вас у име Владе Румунске као и у моје име да примите наше најживље захвалности. Изволите вјеровати да се из свега срца придружујем топлим жељама, које Ви изразисте за будућност и за односе трајног пријатељства наших земаља.

Предсједник,
Т. Мајореско.

Господину Лабуду Гојнићу
заступнику пред. Мин. Савјета
Цетиње.

Букурешки уговор крунише славно дјело, које је тако добро довршено од стране херојских трупа савезничких држава и осигурава посредством сталне равнотеже на Балкану еру мира за наше драге отаџбине. Тај срећан догађај даје Краљевској Влади прилику да поднесе Црногорској Влади своје најискреније честитке и жеље за напредак народа у Црној Гори, његовог Владара и његове војске, која се херојски борила на толиким бојним пољима.

Коромилос

Господину
Предсједнику Општине
Цетиње.

Биоград је раздраган што са Цетињем може подијелити радост за мир закључен у Букурешту. Тај велики историјски дан донијеће објема Краљевинама срећу у којој ће слободни српски народ неуморно радити на културном напредовању своме. Али наше напоре том напретку увјерени смо да ће цивилизовани народи праведно оцијенити, као што су оцијенили и јуначке подвиге наших витезова на Брегалници.

Предсједник Биоградске Општине
Љуб. М. Давидовић

Господину
Предсједнику Општине
Биоград.

Као Биоград и Цетиње се радује закључењу мира у Букурешту. Слободно Српство од Дунава до мора данас приноси Богу захвалност за успјех српског оружја. На освитку сјајне српске будућности, којој поуздан темељ положи заједнички проливена крв наших витезова код Брегалнице, Цетиње хита да Биограду честита овај велики историјски дан, толико срећан за обије српске Краљевине.

Предсједник Цетињске Општине
Т. Милошевић

Предсједнику Општине,
Атина

Прослављајући славни и триумфални мир који је дошао да окруни наше напоре, успјехе и побједе, учвршћујући за вазда свете везе савеза између Грка, Црногораца и Срба, част ми је, господине предсједниче, изразити Вам, у своје име и у име цетињског становништва, наше искрене и топле честитке у свечаној прилици овог историског догађаја, молећи Вас да изволите бити њихов тумач код атинског становништва.

Предсједник Цетињске Општине,
Милошевић

Цетиње, 3. августа

Вјерна својој историској улози на Балкану, својој прошлости, српској и словенској мисли, Црна Гора је, не устежући се од новијех жртава и не озбирући се на замореност од првога рата, узела учешћа и у другом још тежем и крвавијем рату. Ставила се на страну праведне ствари и пошла је са Србијом и Грчком у оружану борбу за правду у међусобном животу балканских краљевина, за равнотежу снага међу њима, коју су, нарочито на штету српскијех држава, хтјели да поремете непријатељи слободе и самосталности балканске.

Тешко јој је пала на душу ова одлука. Кад се крочило у рат међу јучерашњим савезницима, болом се испунило срце нашега Господара, којем је узајамност балканских хришћанских држава вазда била узвишени циљ Његова живота и рада. Али добро схваћени интереси наше отаџбине као српске државе морали су да однесу превагу над увријеђеним осјећањима због рушења те узајамности, ради чега нема ни најмање одговорности на српским краљевинама.

Догађаји су показали, да је наша отаџбина, захваљујући ширини погледа својега Владаоца, и у овој прилици ходила правим путем и учинила неоцјењиву услугу себи, читавоме српском народу, миру на Балкану и у осталоме свијету.

Први рат на Балкану уништио је једну мрачну владавину и прекограничну браћу ослободио од ропства назатку. Црној Гори је била досуђена славна улога, достојна њеног гласа и имена, да га прва започне.

Други рат на Балкану уништио је болесне амбиције за превлашћу, наметнуте са стране, и рашчистио је мутне појмове о правичности у међусобним односима, без које опет не бисмо могли бити срећни, ма да смо, по цијену огромних жртава, уништили петвјековног угњетача балканских хришћана. По својој намјери и користима у будућности овај други рат није мање оправдан од првога. Сад се већ лако може судити, шта би било од српских држава, да су подлегле у овој другој наметнутој им борби! И овдје је Црна Гора имала тешку дужност, у толико тежу кад се зна да је у првоме рату имала сразмјерно највише жртава. Свој је задатак славно извршила. Лаворике дивљења достојних побједа са мађедонског бојног поља увјенчаше славом и признањем и њене синове.

Мир је закључен. До њега се дошло уз сарадњу и мудру помоћ православне Румуније, која је, у борби за равноправност балканских држава, начела Србије, Црне Горе и Грчке потписала као своја сопствена.

Балкан иде у сусрет лијепој будућности. Са њега су сада сузбијени освајачки утицаји са стране. Он се истргао испод њихове власти. Ту и лежи услов његове слободе и напретка; ту се налази једина и главна погодба миру на њему. Мир на Балкану један је од веома важних услова и миру у Европи. Зато мир, закључен у Букурешту међу балканским државама, треба да буде трајан. Кварити његове одредбе, значило би на Балкану стварати нове потресе и несреће. Прави пријатељи балканских држава и мира у свијету мислимо да то неће чинити. Балканци су постали пунољетни. Они имају право да сами расправљају односе између себе, да сами кроје своју судбину, особито ако тијем не вријеђају туђе животне интересе и не поколебавају основе општега мира. Ово је један срећни и праведни мир. Скупо смо га платили, и зато ће нам бити милији. Умјећемо његове тековине боље чувати.

Будућност нам је сада на поузданим темељима. Нема тога, ко би их могао порушити без опасности да поново не запали сав Балкан, сву Европу и пустош унесе у савремену цивилизацију.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Приватна гимназија с интернатом. Приватна гимназија с интернатом проф. Вл. Зделара у Биограду објављује:

Интернат ове школе отворен је 1901. године као Дом за ученике средњих (биоградских) школа с намјером, да ученици у њему нађу замјену за родитељско васпитање, упут у рад и навику на њ под стручним надзором, за чим се у нас осјећа велика потреба због претрпаности у разредима државних школа, јер ученици, због немогућности јаче контроле од стране наставника, постају обично лекцијаши, што шкоди највише њима самима, као што то и они сами увиђају, кад виде по свршетку школе да се њоме нијесу много користили.

Али је управник интерната, тада још професор државне гимназије, у току рада увидио, да се често не може постићи бољи успјех, поред све користи у погледу васпитања и напретка у школи, ушљед додира интернатских питомаца с гомилом ђака у државним школама, гдје се покрај најбоље воље, због великог броја ученика не може обратити довољна пажња на појединце, на њихов карактер, на њихову већу или мању обдареност и према свему томе удесити метод. Зато, да би попунио ту празнину, ријешио је да прошири и усаврши своју установу тако, да сваки ђак може бити под његовим непрекидним надзором, што је учинио, отворивши уз интернат приватну шесторазредну гимназију. Отварањем гимназије допуштено му је указом Њ. В. Краља 1904. године, чиме су и гимназији и њеним ученицима дата сва права државних гимназија, према чл. 7. о средњим школама.

Да би гимназија могла одговорити постављеном циљу, у поједине разреде се примају само 20—25 ученика, што даје могућност наставницима да сваког часа бар једном поставе које питање сваком ученику; зато све сви ученици морају увијек спремити и на тај начин заиста и научити оно што је прописано. Они ученици, чијим одговорима наставници нијесу били задовољни остају послије часова у школи под надзором нарочитог наставника, који им ненаучене задатке још једном објашњава, испитује их и не пушта их кући, док не науче све што су пропустили. Поред тога, за све ученике IV разреда постоје специјални, бесплатни, курсеви за спремање из свију предмета који се полажу на нижем течајном испиту.

Ради бољег остварења свог педагошког задатка, предавања се држе прије подне, при чему се школска управа стара да се истога дана не предају више од 3 предмета (по 2 часа математике или језика и 1 или 2 часа осталих предмета). Због малог броја ђака наставници могу и поновити заједно с ученицима оно што су тога часа предавали, те ученицима у главном остаје да раде код куће само домаће задатке (из математике, језика). На тај начин послије подне употребљују ученици било на часове музике и пјевања што мора учити сваки ученик који за то има дара, било на ескурзије или играње разних игара у пољу, чиме се поред оба-

70

везних часова гимнастике и врло лијепо удешених хигијенских разреда и начина рада у школи, допуњује и физичка страна васпитања.

Изасланици г. министра просвјете су тако исто налазили да школа одговара своме задатку и похвално су се изражавали о постигнутом успјеху.

Потреба и корист ове установе се најбоље види из тога, што је до сада било око 300 питомаца у интернату и око 1000 ученика у гимназији.

Ова школа је нарочита згодна за ученике из унутрашњости, чији родитељи желе да им дјеца буду непрестано под стручним надзором, како би могли бити упућивани у раду и могли избјећи утицај рђава друштва, што се може постићи само у школама са малим, ограниченим бројем ђака, гдје је надзор много лакши.

Школа је, даље, за оне, чији родитељи желе, да им дјеца заиста науче оно што је школским програмима одређено, али да се рад тако удеси, да се на сваког ученика, понаособ, може обратити нарочита пажња, како би и мање обдарени могли успјешно радити а при томе не шкодили своме здрављу, а то може бити само у школи, као овој, гдје наставник зна, због малог броја ученика, како коме ђаку треба објаснити, да би га сваки могао разумјети, што се не може чинити у разредима с великим бројем ђака.

Ако још речемо, да се мимо све то обраћа велика пажња на физичко и естетичко васпитање, биће сваком јасно, да је ово једини начин да се ученици заиста спреме за вриједне и истрајне раднике у друштву.

Према томе, потрошени новац на овако васпитање дјеце, се враћа доцније стоструко и зато гријеше родитељи, који жале да троше одмах с почетка нешто више на школарину, мислећи, да су испунили своју родитељску дужност, ако даду своје дијете у ову школу онда, кад је оно већ отишло у страну и кад се често с много већим материјалним жртвама не може постићи оно, до чега би се дошло да је дијете још од I. разреда гимназије дато у ову школу, гдје би му рад и ред у току година пријешли у навику.

Родитељи који још ништа не знају о цијењењу приватних гимназија на страни, нека се о томе распитају па ће дознати, да су тамо већ одавно увидјели корист оваких установа и онда ће разумјети зашто се о многе такве школе отимају ђачки родитељи, и ако се у њима врло много плаћа.

Да би се ученици могли користити овом установом за све вријеме гимназијског школовања, гимназијска управа отвара и VII. и VIII. разред, кад се за сваки јаве најмање 8 ученика. Ти ученици VII. и VIII. разреда полажу испите крајем школске године у државним школама.

Зграде интернатска и гимназијска се налазе на углу Његушеве и Зорине улице у највишем и најздравијем дијелу Београда. Учионице и остале просторије су простране, видне и одговарају у опште свима захтјевима хигијене и педагогије.

У Гимназији раде нарочито изабрани наставници београдских средњих школа. У Интернату раде и 2 учитеља, који су непрестано с питомцима, иду с њима сваки дан у шетњу, помажу им у раду при изради задатака и у опште не пуштају ученике из вида.

У I. II. и III. разр. је школарина 275 дин. годишње (по 25. дин. мјесечно од 1. августа до 1. јула закључно унапријед) и 10 дин. уписнине; у IV. V. и VI. разр. 330 дин. (по 30 дин. мјесечно) и 10 дин. уписнине; у VII. и VIII. разр. 440 дин. (по 40 дин. мјесечно) и 10 дин. уписнине Ученици, који желе да станују Интернату, плаћају за школовање у Гимназији и становање у Интернату 1385 дин. годишње (по 125 дин. мјесечно унапријед и 10 дин. уписнине) кад су у I. II. и III. разреду; 1550 дин. годишње (по 140 дин. мјесечно унапријед и 10 д. уписнине) кад кад су у IV. V. и VI. раз.; 1770 д. годишње (по 160 д. мјесечно унапријед и 10 д. уписнине) кад су у VII. и VIII. разр.

Интернатска правила, из којих се може видјети шта ученици треба да понесу собом (од рубља, хаљина), каква су правила о раду, реду и т. д. шаљу се на захтјев. — Упис се врши од 11. до 23. августа закључно, у Зориној ул. бр. 55. Телефон бр. 659.

Скопљанско позориште. Народно Позориште у Београду уступило је Миодрагу Петровићу и Браниславу Кришћанском, декоративним сликарима, да раде завјесу за позориште у Скопљу. На завјеси ће бити копија слике „Крунисање Душаново", од Паје Јовановића. Изради ове завјесе приступиће се одмах послије закључења мира.

Словен. У Јужној Америци, у Буенос Аиресу, у Аргентини, отпочео је да излази нови лист „Словен" као орган Срба, Хрвата, Чеха и свих осталих Словена. Директор му је Жарко Ружић. Излазио је до сад само суботом, а од сад ће двапут недјељно. До сад је изишло десет бројева. Чланци излазе, сем на српском, и на осталим словенским језицима. Ми овај лист топло препоручујемо, а нарочито онима који имају своје у јужној Америци. Цијена му је годишње за Европу 22 франака. На углед се може добити у уредништву нашег листа.

Уредништво овог листа уједно објављује, да ће под истим именом издати и календар за идућу годину. Радови за календар ће се наградити. Адреса је овог листа: San Martin 736 Buenos Aires, Argentina.

Земаљско позориште у Загребу. За идућу сезону земаљског позоришта у Загребу објавила је управа овај репертоар:

Драма: До конца децембра мисли управа изнијети ове нове односно на ново спремљене комаде: хрватски: Милетић „Томислав", краљевска драма; Марковић „Карло Драчки"; Огризовић „Цар Дукљанин"; Шеноа „Клетва" (драматизација); Војновић „Ускрснуће Лазарево"; Округић „Шокица"; — руски: Потапенко „Битанга" (комедија); Ришков „Змија дјевојка"; Бирински „Луђачки плес" (комедија); Мрштик „Мариша"; — бугарски: Вазов „Борислав"; — француски: Гитри „Опсада Берг од Зона" (комедија); Бернштајн „Тајна"; — њемачки: Цвајг „Кућа на мору"; Ауернхајмер „Брак по моди" (комедија); — шпањолски: Квинтеро „Радост живота (комедија); — мађарски: Молнар „Вук" (комедија).

Од знатнијих наново на репертоару стављених реприза у новој подјели спомињемо: Шекспиров „Сан љетне ноћи" (комедија); Шентау „Отмица Сабињанка" (комедија).

За другу половину сезоне иза нове године имају доћи на ред ови комади: Косор „Помирба", Луначек „Илирци", Нушић „Пут око свијета", Бецић „Лајтманушка депутација", Димовић „Диоба Јакшића", Грунд „Нова лакрдија". Од страних: Молиере: „Тартифе"; Шекспир „Много вике ни зашто", „Дон Карлос", Димов „Њу", Бар „Дјеца", Галсворти „Оперушани", Шав „Лијечник на раскршћу", Метерлинк „Тинтагилес", Ренард „Рђокоси" и ако Великановић доврши наручени пријевод Гетеов „Фауст I. д." Осим ових придржава управа право, према успјеху сезоне, како у драми тако у опери и оперети, донијети и других дјела, која се покажу прикладна за наш репертоар.

Опера и оперета: У хрватском репертоару, који на жалост не може садржавати већим дијелом хрватска дјела — полази се са становишта, да у првом реду припада ријеч живим и новим складатељима, а да су разни свечани моменти најзгоднији ретроспективне приказе наших старих глазбеника. Тако се има у опери донијети Берсиново ново дјело „Постолар од Делфта", које је већ готово, па нова дјела Ф. С. Вилхара „Лопудска сиротица" и Вилка Новака „Прољетна бура". Оба аутора раде марљиво на својим новитетима, те би их имали предати у кратко вријеме, ако пак Вилхарово дјело не би за ову сезону већ било готово, онда би се давао Лисинскијев „Порин". Од осталих словенских складатеља спомињемо на првом мјесту нашег В. Парме „Стару пјесму", док ће Недбал бити заступан новом оперетом „Пољачка крв".

Иначе од новитета и ново извјежбаних комада до нове године има се давати Голдмаркова „Краљица од Сабе", Росинијев „Севиљски бријач", најснажнија и најуспјелија новост прошле сезоне Волф Фераријев „Богородичин накит", Масенова опера „Сафо"; у прославу Вердијеве 100-годишњице његов „Отело"; затим Сметанин „Цјелов", Пучинијева новост „Дјевојка са златног запада", репризе најуспјелијих опера прошлих сезона.

У оперети навијештен је Прејчев водвиљ по Шеноиној приповијести „Турци иду" и на захтјев јавности Албинијева „Босонога плесачица", новост Леарова „Напокон сами", Рењи „Сузи", Штраусов „Барун циганин", Недбалова „Пољска крв"; Офенбахов „Орфеј у подземљу", Леарова „Кнегињица" и репризе неких омиљелих операта пошљедњих сезона.

Српско-бугарски рат. У издању књижаре А. Рајнваја изашла је из штампе српска народна пјесма „Српско-бугарски рат 1913.", од народног гуслара у Црној Гори. Прво издање штампано је у 10.000 примјерака. Књига износи један штампани табак. Цијена јој је 20 пара. Као што и сам наслов казује, пјесма се бави догађајима из другог рата и као актуелну ствар препоручујемо је пажњи нашег свијета.

Будућа сезона осјечког позоришта. Позоришни одбор живо ради, да будућа сезона осјечког позоришта буде у сваком погледу умјетнички што више занимљива. опера ће се гајити много интезивније него прошле године, а и драми посветиће се особита пажња. Ангажован је цио ред ваљаних умјетника и умјетница; међу осталима и тенор Митровић, који је марљивим студијем у Бечу знатно напредовао. Штета једино што позориште губи врсног Стојковића, који прелази у Новосадско српско позориште. Одлука општинског одбора о грађењу новог позоришта стигла је одбору „позоришног друштва", па ће натјечај за градњу нове позоришне зграде овај одбор расписати за који дан. Наде је, да ће успјети, у првим данима прољећа положити темељни камен новом Талијином храму. На осјечкој је публици, да издашном претплатом и посјетом докаже, да је заиста и ново позориште једна важна културна потреба не само за наш свијет, него за све оне, који имају смисла за умјетност.

ПРОГЛАС

Срп. Друштва Црвеног Крста Српском Народу

Рањеника и ратних болесника има у Србији и још тако много, и потребе су још тако непрестано велике, да српско друштво Црвеног Крста сматра са своју дужност да послије непуних десет мјесеца по други пут апелује на милосрђе Српскога Народа и српских пријатеља.

Захваљујућим њиховом освједоченом милосрђу српско друштво Црвенога Крста, било је у могућности да минулих десет мјесеца укаже обилану помоћ како српским, тако и турским и бугарским рањеницим и ратним болесницима.

Та огромна и хумана помоћ нашла је општег признања у цијелом културном свијету. Страни љекари, који зу радили у Старој и Новој Србији, похвално су се изразили о успјешном раду Српског Црвенога Крста.

Са највећом захвалношћу ваља споменути да су не само са свих страна наше отаџбине, него и из иностранства, па чак и из Америке, притицали прилози у новцу, преобуци, постељном прибору, одјелу и обући.

Са задовољством саопштавамо да је у новцу примљено скоро два милиона динара. Вриједност ствари не може се лако процијенити, али је и она такође врло велика, од више стотине хиљада динара — и све је то до пошљедње паре утрошено, и до пошљедње рубине раздано.

Наше врле Српкиње, и све милосрдне сестре из иностранства указивале су најмарљивију његу свима рањеницима и болесницима. Ни једна од њих није жалила ни труда ни пожртвовања, да им укаже најњежнију помоћ. Оне су их прихватиле, храниле, доносиле понуде, чиниле све могуће олакшице, умивале, прале ноге, купале и најтеже послове радиле са највећом преданошћу. Нека им је на овом мјесту изражена свесрдна хвала за досадашњи рад и труд и молба да до краја истрају у узвишеном и племенитом раду.

Ми данас поново молимо све Србе, све Српкиње и све српске пријатеље да и овога пута укажу било новчану помоћ, или помоћ у стварима, рањеницима и ратним болесницима, — да то учине што прије то боље, јер су сва, и ако обилата, средства друштвена потпуно исцрпљена, а рањеници и ратни болесници пристижу свакога дана са бојних поља не на стотине него на хиљаде. Ми молимо да сваки учини онолико колико може да се болесници што боље лијече а рањеници што прије дигну на ноге. За такво узвишено и племенито дјело биће захвални рањеници и ратни болесници и цио Српски Народ.

Главни Одбор српског друштва Црвенога Крста у Београду (Симина улица 21.), даје обавјештења, прима прилоге у новцу и новим, неупотребљеним стварима. Такву исту дужност имају и мјесни и срески пододбори, као и окружни одбори Црвенога Крста у Краљевини Србији и новооослобођеним крајевима.

Из сједнице Главног Одбора Српског Друштва Црвенога Крста, 9. јула 1913. г., у Београду, број 3251.

Предсједник: ђенерал *Драг. Франасовић;* Потпредсједник: Др. *М. Борисављевић;* Секретари: Др. *Воја М. Суботић; Тома Стојадиновић;* Благајник: пуковник *Јован Ванлијић;* Државни комесар за приватну помоћ: *Др. М. М. Милићевић;* Чланови: *Иван Занковић, Др. Марко Т. Леко, Ђорђе П. Радојловић. Коста Д. Јездић, Лука Ђеловић, Др. Роман Сендермајер, Др. Војислав Ж. Ђорђевић, Александар Симоновић, Милан Ст. Јевтић, Драгутин Ј. Ђорђевић, Никола Сиасић Милан Милосављевић, Др. Јеврем Жујовић.*

Зашто брзо оздрављају српски рањеници

...За ово вријеме, од како у овој болници радим, записао сам више значајних ствари. Ја ћу за сада истаћи само два момента. Један чини част здравом саставу српског војника, а други чини част српском војном санитету.

Једна ствар, која је од највећег значаја у рату и која наибоље показује висину и способност санитетских власти, лежи у доброти првог завоја на бојном превијалишту и пољској војној болници. Ако се први завој брзо и потпуно чисто и потпуно добро метне на рану и њену околину онда се утре пут мирном зарашћивању, стане се на пут инфекцији, спријечи се, да разне заразне клице кроз раздерану кожу уђу у рањениково тијело и на тај начин највећи дио лако рањених лако и брзо оздрави, а тешко рањени се спасу инфекције, која је скоро исто тако опасан непријатељ рањеницима као и пушчани и топовски метци. Са задовољством могу истаћи да је први завој сваког српског рањеника потпуно добар. Први завој српски потпуно је чист, без заразних клица, потпуно и чврсто покрива рану, те се не може са ње смакнути, а уз то сваки завој подупре рањен дио тијела, да не виси, него да се може на поузданој подлози и ослонцу одмарати. Зато се под првим завојем разумије код повреда можданог тијела лубање, кичмене мождине, костолома, повреда већих куцалица не само обично покривање ране чистим завојем, него и чврст завој од скроба (штрика). гипса, употреба плеханих дрвених и дебелих папирних подупирача. Све то раде српски љекари на првом ратном превијалишту и првој пољској болници, која се подиже и склапа крај бојишта. Човјек мисли, да не добија рањенике са недовољно опремљених привремених превијалишта и болница без довољно љекарског и помоћног особља, него му се чини да ти рањеници долазе са какве модерне клинике, која има при руци сва потребна средства и обучено особље. То је врло велика похвала српском војном санитету и српским војним љекарима, али то је потпуно заслужена похвала, коју не износим само ја, коме се може рећи, да су му очи засијењене и поглед пристрасношћу замућен. Не, ту похвалу је јавно изрекао на љекарском скупу у Београду, — на који је дошао и њемачки посланик у Београду барон Гризингер, — професор Рајх, који је имао прилике, по свом положају, да упозна и уређење њемачког санитета, а познаје и санитетска уређења и многих других држава из свог личног искуства. На његове ријечи признање српском саиитету пљескали су искупљени српски и стрени љекари и тиме су потврдили, да се слажу у мишљењу са Рајхом.

Друга ствар, коју ћу овом приликом истаћи, је ванредно и брзо опорављање српских рањеника. Кад рањеници улазе у болницу не чине најбољи учисак на посматраоца. Одијело им је угужвано, каљаво и често исцијепано од силних киша, лежања по рововима и спавања под ведрим небом и на брљавој земљи. На по гдјекојем одјелу види се шљоке и млазеви проливене крви. Лица обрасла брадама а коса на глави дугачка и замршена. На лицу се види умор и бљедоћа, поглед мрачан, очи споре; ход тром и трунгав. Ну ко мисли, да тај тежак изглед долази од рана и боловања, тај се вара. Нека дође послије два дана па неће познати рањенике. Чим су се одморили и одахнули у чистој постељи и заложили добром храном коју у болници добијају, одмах су разговорни, весели, живи и већ се трећи дан чује и шала међу њима, сви подјако узимају перо и хартију и пишу својима на дому, пуше и читају књиге и новине, које им болничарке гомилама носе. Очи им живну, са лица се изгубио сјен бљедоће и исахнутости, подсмјешују се брзо и стакле; душа се освјежила. За осам дана се већ јављају први лакши рањеници и моле, да их пустимо домовима, које нијесу је-

данаест мјесеци видјели. Ми им испуњавамо жељу, чим можемо, јер знамо, колико је српски војник одан својој породици.

Онај први изглед, види се, није долазио од тежине рана, него просто од страшних ратних напора и мука, које бију душу сваког ратника. Многи војник је под ведрим небом, у једренским рововима, које је снијег претрпао или вода до половине налила, провео цијелу зиму или се крхао по леденим клисурама и провалијама албанским, борећи се непрекидно са суровом природом и са подмуклим и крволочним непријатељем. Многи војници су недјељама до кољена у води по рововима стајали и мрзнули се, док им се пете нијесу одвалиле; многи војници се недјељама нијесу свлачили ни прали, многи се уредно нијесу хранили, зебли и мрзнули на висовима, преко којих се вијају буре, ледене струје и слажу високи сметови, које је Верешчагин умио да оцрта у свој страхоти на својим сликама из рата и против рата. Да српски војник није здраве крви и чиста састава, и да није у њему буктало јако народно осјећање и свијест, која га је водила напријед и сатрла у њему сваку малодушност и кленулост, српски би војник више погинуо од напора, од непогода, неуредна живота и оних силних душевних борба, које муче и убијају сваког ратника. Војска, која је састављена од људи, који су свикли на комодитет, који стоје на вишој култури а без дивљег националног осјећања, те живот држе дражим и од своје личне части и од будућности народа којем припадају — тако састављена војска ће бити десеткована не од непријатеља, него од трула нератничка духа, који у њој влада и који од ње прави гомилу, невезану и расуту, дакле, гомилу без вриједности. Српске војнике је везало њихово здраво тијело и њихов национални јак дух у чврсту, ограничену цјелину, која је савладала лакоћом све тјелесне и душевне напоре и мрвила своје непријатеље у оба рата.

Д-р Лаза Марковић

Култура жита у 1912.-13.

Међународни институт за пољопривреду у Риму објавио је статистичке податке о површинама засијаним озимим житима (пшеницом, ражи, јечмом и овсом) у важнијим земљама сјеверне земљине половине, као и о садашњем стању усјева и изгледима на жетву у 1912.—13. Прикупљени податци односе се на стање на дан 1. априла прошле године. Институт је усвојио нарочити систем цифарског изражавања стања усјева. По том систему цифром 100 означава се такво стање усјева које за сваку јединицу површине обећава принос једнак просјечном приносу за пошљедњих десет година, апстрахујући при томе од могућности елементарних непогода.

Овдје износимо површине засијане појединим врстама цереалија у 1912. до 1913. године.

ЗЕМЉА	Озима пшеница	Озима раж	Озими јечам	Озими овас
Белгија	165.300	261.200	35.000	—
Данска	10 512	276.000	—	—
Шпанија	3,038.750	763.810	1,413.300	425.680
Француска	6,300.220	1,155.960	154.140	824.330
Енглеска и Велс	728.428	—	—	—
Хрватска и Славонија	250.000	55.000	44.000	—
Румунија	1,559.598	84.130	44.300	—
Швајцарска	83.000	22.000	13.000	—
Сједињене државе	13,106.695	988.658	—	—
Индија	12,118.547	—	—	—

Стање озимних усјева, изражено по усвојеном систему, било је на дан 1. априла овако:

ЗЕМЉА	Пшеница	Раж	Овас	Јечам
Данска	91	95	—	—
Шпанија	93	93	93	93
Румунија	120	120	120	—
Швајцарска	92	95	—	—
Сједињене државе	126·1	99·1	—	—
Јапан	106	—	98	—
Египат дон	103	—	99	—
„ гор	100	—	100	—

У *Њемачкој* је у главном било повољно за озима жита. Мразови су наниједи само мало штете усјевима. Сијање јарих жита било је довршено почетком априла (по новом) у свим дјеловима земље осим оних у којима је клима оштра.

У *Аустрији* је зима у главном била повољна за озима жита (пшеницу и раж) ма да слој снијега није био сасвијем довољан. У влажним и брдским крајевима мраз је нанио знатне штете ражи. Било је штете од пољских мишева. Прољетни радови, захваљујући сувом времену, били су скоро сасвим свршени до краја марта у земљама око Алпа и Судена, док су у Карпатима били прекидани због великих киша, а у Далмацији су закаснили због велике суше. Стање озиме пшенице и ражи било је горе него у прошле године.

У *Белгији* је стање озиме пшенице, ражи и јечма било добро. Сијање јарих жита отпочело је готово у цијелој земљи. Прилике су доста повољне, ма да има у земљи одвише влаге. Клијање је правилно.

У *Данској* су припремни радови и сијање извршени под изврсним околностима. Суша и мраз учинили су да озими усјеви заостану у развитку.

И у *Француској* су јара жита посијана под врло добрим околностима, јер је вријеме у опште благо. Жита су скоро у свим крајевима правилно клијала и добро изгледају, ма да је у марту било мразова.

У *Енглеској* и *Велсу* је суво вријеме у марту допустило да се сврше припремни радови за сијање, али су доцније кише и јаки вјетрови сметали радовима. Прољетни радови око сијања су заостали. Стање озимих усјева је добро.

Стање озиме пшенице у *Шкотској* било је 1. априла осредње. Јари јечам и овас посијани су под рђавим околностима. У најтоплијим дјеловима земље је посијан само један дио овса и врло мало јечма.

У разним крајевима *Угарске* било је врло јаких мразова за које није још утврђено колико су оштетили усјеве. Благо и суво вријеме у почетку априла допринијело је да се усјеви посију на вријеме. У Хрватској и Славонији озима жита, особито јечам, зими су јако оштећена тако, да су у многим случајевима посијана јара жита на мјестима на којима су била унаштена озима.

У *Италији* је био март врло повољан за земљорадњу. Температура је у почетку била промјенљива и хладна у неким провинцијама, али је доцније постала блажа, и кише су крајем марта утицале повољно на цереалије. Стање усјева је добро. Прољетни радови напредују правилно.

И у *Румунији* су прољетни припремни радови и сијање извршени под повољнијим условима. Посијано сјеме клија правилно; метеоролошке прилике су добре.

У *Русији* је зима била довољно повољна за озиме усјеве, само у неким губернијама (Волгинија, Кијев, Подолија, Бесарабија, Херсон, Јекатеринослав, Чернигов, Полтава и Харков) није било довољно снијега. За двадесет и четири губерније и провинције били су до краја марта скупљена врло непотпуни подаци.

У *Швајцарској* су озими усјеви мјестимице имали штете од хладноће и од недостатка снијега, као и од мишева и спужева. Прољетњи радови и сијање је извршено добро.

У *Египту* је температура била у марту већином испод нормалне, и било је свугдје, особито у горњем Египту, штете од гљива и инсеката, али та штета није била валика.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Композиције Књаза Мирка. Најновије композиције Његовог Краљ. Височанства Књаза Мирка биће оштампане и моћи ће се добити у овдашњим књижарама. Те су најновије композиције романсе за пјевање у пратњи клавира: „Јоште јуче“ од Ратхауза, „Молитва“ од Бранка Радичевића, „Ја опет слушам твој тихи збор“ од М. А. Лохвицкаја и „Кажи мени“... Као што је познато, Његово Краљ. Височанство је и зимус издало једну збирку својих композиција, које је стручна критика ласкаво оцијенила, а сви српско-хрватски листови о њој су с похвалом проговорили. Раније издање композиције Његовог Краљ. Височанства, чији је чист приход намијењен за добротворне сврхе, могу се добити у књижари А. Рајнваја на Цетињу и то: „Изгубљена срећа“ 2·50 перпера, „Моја игра“ 2 перпера и „На Липару“ 2 перпера.

Додијељена титула. Овдашњој обућарској радионици Мила Р. Иванишевића додијељена је дворска титула, те ће се од сада називати: Дворска обућарска радионица и стовариште кожа Мила Р. Иванишевића.

Читуља. У очајној битци на Говедарнику 9. о. м., поред осталих наших хероја, погинуо је и Никола М. Косовић из Озринића. Никола је био у цвијету младости, 23. години, један од најугледнијих младића луковачког батаљона. Први рат затекао га је у Америци, гдје је шест година живио, и он је одмах похитао у отаџбину и ступио у бојне редове одликујући се у борбама. Ово је друга жалост која је задесила кућу Косовића. Прва је била за братом му Радом, који је под Скадром погинуо. Они су оба достојно пошли трагом својих честитих и храбрих предака, полажући животе своје за Краља и Отаџбину. Вјечан им помен!

Није погинуо. За Илију Јокова Борозана из чете боковске било је јављено, да је погинуо, што не одговара стварности, пошто је он само теже рањен 5. јула у бој на Брегалници.

Захвалност рањеника. Од рањеника, који се налазе на лијечењу у војној болници на Цетињу, добијамо ове редове:

„Учтиво молимо, да би сте у свом цијењеном листу дали мјеста овом нашем писму, којим, путом јавности, исказујемо своју захвалност госп. Јовану Симоновићу из Мораче.

Симоновић је — поред добровољног тешког рада око свога тешко рањеног стрица — радио неуморно, особитом вољом и пазио рањенике и болеснике као своју браћу. Нећемо да овдје описујемо његов рад и пожртвовање око нас, јер то би нам управо било и немогуће, а све је то незаборавно записано у нашим срцима, али сматрамо за дужност овим путем исказати вјечито признање овом савјесном војнику, који је у вршењу своје дужности корисно послужио својој отаџбини“.

У име рањеника Војног Стана потписали су се: официр Милутин Дамјановић, барјактар Ђорђије Вукашиновић и официр Милош Јањушевић.

Погинуо. У очајној борби на Брегалници, крај многих других, погинуо је и Нико Л. Вујовић из Добрског Села. Нико је био у цвијету младости, 23 године. У првом рату, с Турском, учествовао је као редов пијонерске чете у Приморском Одреду, која се храбро показала, крчећи пут пјешадији ка утврђеном Тарабошу, када је међу првима свуда био и Нико. Отац му, Лука Ђ. Вујовић, погинуо је на Широчкој Гори 28. септембра прошле године. Вјечан им покој и свијетао помен међу нама.

Паломе јунаку. Поводом смрти Андрије Павићевића, редова чете бандићке, батаљона команско-загарачког, који је славно пао, као и толики наши храбри ратници, на ријеци Брегалници 5. јула, добили смо од једног официра ову посвету паломе јунаку:

„Када оно прошле 1912. год. пукоше прве црногорске пушке против Турака, наших вјековних угњетача, ти се, Павићевићу, налазаше у Америци. Не прође много дана ево тебе на крвавом боју на Тарабошу, гдје си се јуначки борио, крилати јуначе.

Био си се одужио ствојој ужај Отаџбини, али је требало, да станеш на браник Српства. Пошао си, да браниш од небраће колијевку Србинову. Небратски куршум проби твоја јуначка прса, твоје јуначко срце преста да куца за навијек. Борио си се храбро, борио си се као лав. Ти се Павићевићу, смрти нијеси бојао, кад су по хиљаде зрна фијукала око твојих јуначких ушију кад су на гомиле падали око тебе твоји храбри ратни другови.

Ожалошћена породицо, плачите и тјешите се што имасте таквога сина и брата, у исто вријеме поносите се, јер отаџбини дадосте неустрашимог борца.

Мирно почивај, Андрија, храбри јуначе, у слободној српској земљи, јер си се одужио својој Отаџбини; нека ти је слава и хвала, и нека ти је лака српска земља! Амин.“

Лијеп примјер. Вуко и Момчило Неимаревићи из Шавника приложили су мјесто надгробног вијенца приликом смрти њихова поочима Ђорђа Црногорца Никшићском Занатлијско-Радничком Удружењу своту од 20 перпера.

Удружење, изјављујући своју топлу благодарност нада се, да овај и овом сличан примјер може послужити сваком на углед.

ТЕЛЕГРАМИ

— Бечки Кор. Биро —

Букурешт, 30. јула. — Краљ је на банкету изјавио, да ће балканске државе моћи ускоро побрати плодове мирног рада. Одао једостојну хвалу јунаштву балканских војсака.

Валона, 30. јула. — Јавља се, да су Хоти и Груде почели непријатељства противу анексије.

Цариград, 30. јула. — Велики везир је саопштио амбасадорима одговор, којим се истиче нада, да ће велесиле признати, да је посједовање Једрена неопходно за сигурност Турске.

Петроград, 31. јула. — „Ријеч“ сазнаје у погледу ревизије да је Француска, признајући Русији њене интересе на истоку, одлучила да пристане на ревизију у погледу Кавале.

Лондон, 31. јула. — Греј је изјавио у парламенту, да се Букурешки Мир мора сматрати као дефинитиван. Ако би икад мијешању могло бити мјеста, то би могло само бити у минимуму. Нико не оспорава право ма којој било велесили, да има јачег интереса него ми, да истакне тачке, које би се по њеном убјеђењу морале измијенити, али било би без икакве користи ако та велесила не би била спремна, да оствари своју вољу оружаном руком. Ми сами не намјеравамо предлагати измјене.

Букурешт, 1. августа. — Краљ Карол и Франц Јосиф измијењали су најпријатељскије телеграме приликом потписа мира.

Биоград, 1. августа. — Наређена је општа демобилизација српске војске.

Букурешт, 1. августа. — Изасланици мира у преговорима о миру отпутовали су.

Солун, 2. августа. — Краљ грчки приспио је и одушевљено је дочекан.

Букурешт, 2. августа. — Краљ је упутио војсци дневну наредбу, којом јој захваљује што је без проливене крви успоставила мир и повећала Румунију.

Софија, 3. јула. — Краљ с принчевима ушао је у Софију на челу софиске дивизије. Народ је одушевљено поздрављао. Варош окићена.

Солун, 3. августа. — Турске трупе допрле су у околину Џумулџина.

Званични огласи

Објава

На основу ријешења Г. Министра Финансија и Грађевина од 30. јула 1913. г., број 6653. расписује се јавна лицитација за лиферовање 2,000.000 (два милиона) килограма соли годишње за *Монопол Соли*, а за 1913., 1914. и 1915. годину, преко већ погођених 4,000.000 (четири милиона) килограма соли са садањим лиферантом, коме за ову количину уговор истиче 28. маја 1916. године.

Позивају се сви они, који су вољни да се лиферовања означене количине соли приме, да у томе циљу предстану, било лично било преко својих пуномоћника, у канцеларији Монополског Одсјека Пореско-Царинске Управе, на дан 1. септембра ове године по с. к. у 9 сати прије подне, ради одржања поменуте лицитације, која ће трајати од 9—11½ сати прије подне истога дана.

Понуде се могу учинити и путем оферта а мустре су лицитанти дужни послати најдаље до 22. августа ов. год., како би се до дана лицитације могла извршити анализа.

Лицитанти су дужни претходно положити кауцију и то страни држављани 10.000 перпера у готову или кредитним писмом код Црногорске Банке, а наши држављани могу и незаложеном непокретношћу у вриједности од перпера 20.000.

Услови који имају важити за лиферовање соли и који ће ући и у уговор, који се има са лиферантом закључити, сљедећи су:

1) лиферант се мора обвезати да лиферује држави 2,000.000 (два милиона) килограма соли годишње, и то: да за 1913. годину преда ову количину у току децембра исте године, а за 1914. и 1915. годину, када му уз авизо од два мјесеца Министарство затражи;

2) Лиферант се обвезује, да предају соли изврши франко бордо у Бару по цијени, која се има утврдити, постављену на чекрк лађе, (soltto paranccо) у вреćама, које морају бити одмах примљене и повраćене лиферанту, или са једнаким вреćама замијењене. Министарство Финансија узима на себе обавезу, да свагда послије авизирања о доласку брода, натовареног сољу издјејствује код Друштва у Бару, да се за дотичну лађу стави на расположење мјесто погодно за искрцавање, *узимајући на се обавезу за плаћање лучких и осталих такса, које се*

за то Управи Порта морају плаћати. Пријем соли од стране државе вршиће се одмах послије извршеног премјера на ваги:

3) Ако се со не би на вријеме истоварила, те услијед тога били проузроковани већи трошкови, због дужег задржавања лађе, ти већи трошкови имају пасти на терет онога, који је узрок одуговлачења. У случају, да је одуговлачење проузроковано тиме, што лиферант није све за искрцавање припремио, пашће трошкови на њега, а у случају, ако кривица није до лиферанта, пашће трошкови на државу, која ће их од кривца тражити, а лиферант је дужан да плати само за оно вријеме, које је потребно, да се у нормалним приликама лађа растовари, рачунајући да се дневно мора истоварити по четири стотине квинтала са једрењаче, а двије хиљаде квинтала са вапора, не рачунајући ту недјељне и празничне дане.

4) лиферант је дужан да при поласку брода саопшти царинарници Барској телеграфски, да је брод кренуо и при каквом времену, како би се могло све припремити што је потребно за истовар и транспорт соли. У случају да се ово саопштење не учини на вријеме, лиферант ће платити 500 (пет стотина) перпера, на име конвенционалне казне, којом ће се сумом покривати евентуално већи трошкови, који би због неблаговремене набавке радне снаге или превозних средстава били за државу проузроковани;

5) уговор се има закључити за 1913., 1914. и 1915. годину;

6) плаћање од стране државе за примљену со вршиће се без икаквих одбитака.

Лиферант није дужан да плаћа никакве порезе или друге какве дације осим такса за послове, који потичу из закључења и извршења овог уговора.

Исплате се морају лиферанту извршити најдаље у року од три мјесеца од дана када је дотична количина потпуно примљена. Као дан потпуног пријема једног товара, сматраће се онај дан, када је посљедња количина соли из лађе изнијета у магазине или утоварена у кола за транспорт у унутрашњост земље;

7) За гаранцију тачног испуњења свију уговорних одредаба, а нарочито у циљу брзе наплате конвенционалних казна, лиферант полаже на име кауције у готовом новцу 10.000 (десет хиљада.) перпера, а црногорски држављанин може и у непокретности 20.000 (двадесет хиљада) перпера; и

8) За суђење свију спорова и расправу свију спорних питања, која би потицала из закључења, извршења или неизвршења овог уговора, обје уговорне стране признају надлежност изборног суда (арбитраж.), који ће се образовати на Цетињу и чије су одлуке извршне и обавезне за обје уговарајуће стране искључујући свако право апелате.

За изборни суд свака уговарајућа страна именује по једно лице за судију а оба тако именована лица бирају треће лице, које функционише као предсједник суда.

У случају, да се о избору предсједника неби постигла сагласност овога ће именовати Кр. Вел. Суд, по тражењу оне уговорне стране, која је изборни суд за расправу извјесног спора тражила.

Ако она уговорна страна, која је позвана на изборни суд, неби у року од 20 дана по писменом саопштењу послала на Цетиње лице одређено за судију или га никако неби одредила, она страна уговорна, која је спор повела, може у том случају спор изнијети пред надлежни државни суд на Цетињу, чију надлежност у оваквим случајевима обје уговарајуће стране овим и признају.

Број 7101. Из Канцеларије Пореско-Царинске Управе. 1. августа 1913. год. Цетиње. 1,5

Стјечај

Краљ. Министарству Просвјете и Црквенијех Послова потребно је за наредну школску годину *двадесет и јет* контрактуалних *учитеља*, који ће добити мјеста у новим крајевима Црне Горе.

Кандидати треба да су редовно свршили српску учитељску школу, и положили учитељски испит зрелости, и да су доброг владања.

Првијенство на бољу плату имаће они, који су поред горњега положили испит оспособљења, и већ с успјехом радили у народним школама.

Нека кандидати уз своје документе о школовању, о владању и службовању поднесу увјете, под којима би се примили учитељске службе у Црној Гори, најдаље до **20. августа** о. г., кад ће се извршити избор од пријављених.

Број 1288. Из канцеларије Министарства Просвјете и Црквенијех Послова 22. јула 1913. год., Цетиње. 3,4

Натјечај

На једно стипендијско мјесто од 110 перпера мјесечно за онога правника, који је при крају својих студија, а вољан је примити се на обавезу, да по свршеним наукама проучи уређење казнених завода у Србији, Босни, Херцеговини и Хрватској, и да се с тим стручним знањем стави на расположење Краљ. Владе.

Кандидант примаће поврх мјесечне стипендије још и посебне додатке за школарину и испитне таксе.

По свршеним правним наукама стипендија Кр. Министарства Просвјете повисује се на 160 перпера мјесечно, а остале трошкове за путовање и друго сносиће Кр. Министарство Правде.

Првијенство на стипендију имају они слушачи правног факултета у Биограду, који су у четвртој години својих студија, и својим свједочанством докажу добар успјех и напредак.

Компетенти нека поднесу своје молбенице Просвјетном Савјету до 25. августа т. г., приложивши своја свједочанства, крштеницу и љекарско увјерење.

Број 17. Из канцеларије Просвјетног Савјета, 3. августа 1913. г., Цетиње. 1,3

Стјечај

Краљ. Министарству Просвјете и Црквенијех Послова потребно је за наредну школску годину једанаест наставника и то:

два, којима је главна група **српски језик,** а споредна њемачки језик;

један, коме је главна група **српски језик,** а споредна класична филологија;

један, коме је главна група **математика,** а споредна физика или хемија;

два, за **њемачки језик** као главни предмет, а споредне било класична филологија, било српски језик;

два, којима је предмет **природопис,** а математика или географија споредни;

један, коме је главна **класична филологија** главна група; и

два, који имају као главни предмет **педагошку групу.**

Пријаве кандидата примаће се до 20. августа, када ће се извршити избор.

Првијенство и право на бољу плату имају они, који су положили професорски испит, и који су већ радили као наставници с успјехом у средњим школама, или у учитељској школи.

Сваки је кандидат дужан поднијети свједоџбе о свом школовању, о владању и службовању, као и увјете, које ставља, да ступи у државну службу Краљевине Црне Горе.

П. Број 1192. Из канцеларије Министарства Просвјете и Црквенијех Послова, 1. јула 1913. год., Цетиње. 3,4

Објава

Административни Одсјек Краљ. Министарства Војног одржаће 10. агвуста тек. год., од 10—12 сати прије подне у својој канцеларији јавну лицитацију за чишћење и поправку дворске штале, садашњег војног гаража, налазећег се у близини Владиног Дома, а на име има се:

1) очистити и одстранити гвоздени материјал и друго;

2) проширити на уласку главна врата за 3 метра ширине и $3^1/_3$ м. висине и пробити још једна врата пут Владиног Дома од исте мјере; и

3) поправити све прозоре и сувише кров са тиглама према потреби.

Потребна обавјештења даваће се заинтересованим сваког радног дана у канцеларијским часовима.

Број Р. 5180., О. 2780. Из Административног Одсјека Кр. Министарства Војног, 1. августа 1913. г., Цетиње.

Објава

Министарству Војном потребна је што већа количина фуражи (зоби, сијена и сламе) за исхрану коња у овд. дивизијској штали, те овим заказује јавну лицитацију за лиферовање тих артикала.

Лицитација ће се одржати 7. августа ов. год., у канцеларији Административног Одсјека од 9—12 часова прије подне, гдје се могу добити потребна обавјештења сваког радног дана у канцеларијским часовима.

Лицитанти или легализирани пуномоћници могу лицитирати ако унапријед положе на име кауције у готову перпера 5000, а у непокретном имању перп. 8000, које не смије бити никаквим дугом оптерећено нити пак коме заложено.

Лицитација ће се уступити понудиоцу најниже цијене, под условима, које Министарство буде нашло за сходно.

Број Р. 4999., О. 2657. Из канцеларије Административног Одсјека Краљ. Министарства Војног, 19. јула 1913. године, Цетиње. 4,4

Објава

На основу ријешења г. заст. Министра Војног од 17. јула тек. год Број Р. 7243 О. 3860 административни одсјек држаће у својој канцеларији на 25. августа 1913. год. од 9—12 сати прије подне јавну лицитацију за набавку 2000 метара дијагонала и 300 метара трикоа наше заштитне боје. Штоф мора бити I-а квалитета, добро ткан, сталне боје, од чисте вуне и без икаквих примјеса. Рок предаје прве партије за 42 дана од закључења уговора; цијела пак количина има се предати до краја мјесеца октобра и то франко магазин Котор.

Сви они, који желе узети учешћа у лицитацији дужни су уз кауцију од Перпера 3000 унапријед поднијети мустру (кампион) која мора бити анализирана у хемијском лабаратоару Министарства Унутрашњих Дјела.

Лицитанти пак, који не могу лично присуствовати лицитацији могу поднијети оферте са мустрама и условима за лиферовање или одредити себи замјеника, који мора имати легализирано пуномоћије да је овлашћен лицитирати.

Лиферација ће се уступити понудиоцу најниже цијене и најповољнијих услова, а евентуално даће му се право да снабдијева наше г. г. официре за извјесно вријеме са тим артиклом.

Потреба обавјештења даваће административни одсјек сваког радног дана у канцеларијским часовима. Министарство пак задржаје себи право да не одобри лицитацију ако понуђене цијене и услови не буду повољни за Министарство.

Број Р. 5054. О. 2683. Из Административног Одсјека, Краљ. Министарства Војног, 18. јула 1913. г., Цетиње. 4,5

Приватни огласи

Управа Црногорске Банке

ставља до знања свима својим клијентима, да је поново отворила своје филијале и заступништва.

Препоручује својим дужницима, а нарочито онима бољег имовног стања, да уреде своје мјенице, било редовном отплатом било отплатом дозрелог интереса, јер ће им у противном доцније много теже панути. Управа банчина водиће рачуна о садањем одговарању појединих дужника њиховим обвезама и тиме ће се у даљем свом раду руководити.

Р. 70, бр. 215, 4,9 **УПРАВА ЦРНОГОРСКЕ БАНКЕ**

ДО МИТРОВА-ДАНА

Обављам све могуће зубољекарске послове у старој вароши — кући Стева Перовића. Солидност зајемчена. Цијене умјерене.

Подгорица. Дипломирани зубни љекар,
п. п. бр. 245 1,2 **Евр. Калуђеровић**

ПОМЕН

Мојим сродницима, пријатељима и кумовима јављам по мене тужну вијест — да је 5. јула погинуо на ријеци Брегалници као добровољац чете доњокрајске мој по Богу син

† Божо Абрамовић — Бјелица

којему ћу 15. августа држати парастос у парохијалној Влашкој цркви у 10 сати прије подне.

Цетиње, 1. августа 1913.

Ожалошћени:

Илија Богданов Јабучанин

Р. 53, бр. 241, 1,2

Приликом непрежаљене смрти нашег сина, односно брата

† НИКОЛЕ

који се у својој 19 години пресели у вјечност 6. јула у војничкој болници на Цетињу, сматрамо за свету дужност да овим путем изјавимо нашу доживотну захвалност Њ. Вел. Краљу Господару на милостивој пажњи, како спрам покојника, тако и спрам несрећне фамилије указавши нам Његову високу благонаклоност и помоћ.

Како се је покојни Никола повратио из Америке, тек почетком децембра прошле године, све вријеме — док га је сурвала неизлечива болијест — провео на ратишту, то је била жеља, болесних и немоћних родитеља, да га посљедњи пут виде, те за ту могућност дугујемо доживотну захвалност нашој браћи Љуботињанима, који живе на Цетиње, јер су ту жељу нам омогућили својим трудом и заузимањем.

Доња-Села, 15. јула 1913.

Ожалошћени отац **Машан Филипов Вујовић,** с осталом родбином. Р. 123 бр. 248 1,1

Приликом смрти мога никад непрежаљеног брата

† ДУШАНА МАРИЈАНА

техничара пештанског универзитета

који је погинуо у рату с небрајом Бугарима као српски добровољац на Рајчанском Риду, сматрам за своју дужност да се топло захвалим:

Његовом Краљевском Височанству Књазу Мирку, који је изволио да ми у име Своје и Краљевског Двора, изрази саучешће у овој мојој преголемој тузи;

Друговима покојниковим, који му се нађоше на самртном часу и побринуше се за сахрану његову;

Грађанству, друговима и пријатељима покојниковим и мојим, који узеше видног учешћа на парастосу, као год и свима онима, који ми изјавише усмено, телеграфски и писмено саучешће и допринијеше да преголему тугу ублажим.

Још једном нека је свима срдачна и доживотна хвала!

Цетиње, 1. августа 1913.

Ожалошћени брат

Р. 121 бр. 249 1,1 **Луко Маријан**, трговац.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег нигда незаборављеног јединца сина, односно брата

† ВАСИЛИЈЕ

који је послије кратког боловања испустио своју анђелску душицу 25. јула у другој години свога живота.

Остајемо захвални г. д-ру Костандину Марулису, који није жалио свога труда, тек да нашег јединца од смрти спасе.

Вјечита хвала г. г. Јовану Пламенцу, обласном управитељу и његовом сину Милу, предсједнику обласног суда, на њиховом личном саучешћу.

Доживотна хвала г. предсједнику капетану Луки Станковићу, који се непрестано распитивао о стању милог нам покојника.

Срдачна захвалност часном свештенику Марку Пламенцу, који је опијело извршио.

Незаборавна хвала г. г.: управницима Пламенцу и Шоћу; обласном економу Миљановићу, царнику Ђурашковићу, општинском секретару Вујовићу, трговцу Јовану Љумовићу и поштанском чиновнику Васу Пламенцу.

Искрена хвала грађанству вароши Вира и околине обојег пола, који у великом броју спроводу и погребу присуствоваше.

Захваљујемо свакоме, ко нам писмено или брзојавно изјавише своје саучешће у нашој великој жалости, чиме нам тугу ублажише.

Вир-Пазар, 30. јула 1913.

Ожалошћени: отац **Иво**; мати **Мируна**; сестре: **Маша** и **Савија — Живановићи.**

Р. 168, бр. 242, 1,1

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Приликом смрти нашег нигда непрежаљеног

† ЂОРЂЕ ЦРНОГОРЦА

који се пресели у вјечност 25. јула о. г., након кратког али тешког боловања, у 47-ој години свога живота — не можемо пропустити, а да и овим путем не изречемо своју највећу благодарност свима покојниковим пријатељима, друговима и кумовима из Никшића, Жабљака, Боана, Буковице, из мјеста Шавника и околине дробњачке, који га у болести посјетише, приликом смрти саучешће изјавише и до вјечне куће испратише.

Особита хвала свештеницима: јеромонаху Јосифу Лекићу, попу Алекси Жугићу и попу Луки Ђуровићу, који се са покојником опрости с утјешљивом бесједом.

Хвала љекарима: д-ру С. Страјнићу, д-ру М. Башовићу и д-ру С. Радовићу, који не пожалише труда око покојника.

Нека је особита благодарност г. Новици Јокановићу, који до гроба оста нераздвојни друг покојников и у знак другарства положи дивни вијенац на одар покојников.

Још једном изјављујемо највећу и најсрдачнију нашу захвалност свима, као и онима, који нас телеграфским, писменим или усменим саучешћем задужише у овој тужној прилици.

Шавник, 27. јула 1913.

Ожалошћени: супруга **Савета**; син **Васо**; кћер **Милица**; брат **Томо** с породицом; **Вуко** и **Момчило Неимаревићи.** Р. 181, бр. 243. 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском велике туге и жалости, која нас снађе приликом смрти нашега драгога и непрежаљеног сина и брата

† Андрије Пешина Павићевића

који погибе 5. јула т. год. у бој у на ријеци Брегалници.

Сматрамо за свету дужност, овим путем изјавити доживотну благодарност: Радуловићима, Бездановићима, команданту Саву Велимировићу, капетану Томашу Драговићу, са Загарчанима, Новосељанима, Барјамовичанима и потпоручнику Груичићу са горњо-загарчанима, који у онаквом великом броју дођоше и милог нам покојника ожалише.

Особита захвалност браћи Бандићима, који у великом броју дођоше и свог брата ожалише. Изјављујемо доживотну благодарност свима, који ма којим путем узеше учешћа у овој нашој превеликој жалости, тим нам у неколико ублажише тугу.

Бандићи, 30. јула 1913. год.

Ожалошћени: отац **Пеша**; мајка **Видна**; браћа **Јован, Алекса** и **Филип** и остала родбина.

Р. 125, бр. 247, 1,1

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије